

Nekdo je rekel: bodi reformacija!

Pogovor z binškoštnim pastorjem Izetom Veladžićem

Izet Veladžić je binškoštni pastor, spreobrnjenec iz islama. Ker ni rojen niti v Katoliški cerkvi niti v protestantski tradiciji, zase pravi, da je v rahli prednosti pred drugimi opazovalci, ki presojuje reformacijo bodisi samo s katoliške ali samo s protestantske perspektive. V Cerkev je prišel, ker je sledil Jezusu, ki ga je spoznal v evangeliju po Janezu. »Nekaj časa je trajalo, preden sem razumel, da moji binškoštniki niso edini bratje, ki mi jih je Gospod podaril. In minilo je še nekaj časa, preden sem si upal stopiti k drugim bratom. S privzgojenim odporom do podob je bilo sprva težko biti z drugimi brati, med njihovimi podobami. A potem sem začel brati njihove knjige. Vstopal sem v njihovo izročilo – vse do Očetov. Tam sem tudi našel odgovore na svoja lastna vprašanja. Stojim med brati kot priča, da smo vsi tako grešni kot sveti. Vsem enako podarjam svoje srce in spoznanje: bratje smo.« Pastor pogumno poudarja, da se tudi protestanti lahko veliko naučijo od katolikov in pravoslavnih bratov.

Kako se danes soočiti z izzivi reformacije?

Petstota obletnica nemške reformacije je ena najpomembnejših obletnic svetovne zgodovine. Po reformaciji ni več nobeden od velikih dogodkov tako odmeval po vsem svetu. Tisti, ki zmorejo živeti razpeti med »naše« in »vaše«, seveda stopajo na stran »svojih«. Tako katoliška kot protestantska stran imata »svoje« in »njihove«. Prizorišče spominja na

dneve pred bitko med Filistejci in Izraelci. Sicer ne gre za vprašanje ozemlja, kajti »mi« in »oni« civilizirano živimo skupaj na istih ozemljih, v istih mestih in v istih hišah. Med »njimi« imamo prijatelje. Med »njihovimi« si iščemo ženine in neveste, z njimi smo včasih v sorodu. Vendar se naše in njihovo razumevanje reformacije razlikujeta. Na obeh straneh imamo ljudi, ki so se pripravljene spraviti. Imamo pa tudi nespravljive posameznike, ki *urbi et orbi* sporočajo: »Nikdar več za skupno mizo!« Najbolj zagreti drugi strani odrekajo celo možnost odrešenja, saj sami »posedujejo Resnico«, zato z »drugo stranjo« ne bodo sklepali kompromisov.

Učeni Kristusovi učenci, med katerimi se najde tudi kakšen *modrec*, so tisti *močni*, ki so dolžni voditi in nositi slabotnejše Gospodove učence. V službah, ki jih Sveti Duh daje Cerkvi in jih apostol Pavel našteje v Pismu Efežanom (4,11 sl.), je tudi služba *učitelja*. Vzhodno in Zahodno cerkveno učiteljstvo (in tudi tisto s protestantskega brega) je dolžno bratom in sestram – božjim otrokom – predati izročilo Kristusovih apostolov, kakor so ga prejeli od učiteljev prejšnjih časov. Modrih mož in žena Cerkvi ne primanjkuje. Vse, kar potrebujemo, je odprtost srca za govorico Duha, to je za ljubezen. Trezni možje in žene se zavedajo, da se sprava mora zgoditi. Nekako se bomo dogovorili, kako, v kakšnem času in s kakšno prtljago bomo potovali naprej. Reformacija, ki je v mnogih primerih končala kot neznosna fragmentacija Božje Cerkve, ne more biti odgovor, ki bi si ga Oče želel na Jezusovo molitev v Jn 17.

»Zaviralcem«, tem, ki zavirajo proces zbliževanja in edinosti, privoščim grenkobo poraza. Zaviralci so imeli petsto let časa, da se izkričijo. Mnogi se še danes želijo izpostaviti kot »bojevniki za resnico«. Ta gospoda ne potrebuje niti reformacije niti protireformacije, temveč korenito spreobrnjenje. Boga prosim, da bi se končno izpostavili preroški možje in žene vesoljne Cerkve in začeli brate, ki so *kristjani na drugačen način*, priznavati za brate. Gotovo jih Bog že pripravlja na ta podvig. A pri tem nimajo na razpolago naslednjih petsto let, da predstavijo svoje argumente. Sile temè namreč že dokaj uspešno uničujejo vrednote, ki so ohranjale svet od Abrahama do naših dni. Iztekajo se zadnje minute, ko smo še lahko drug drugemu obešali na vrat krivdo za razkol. Ni več časa, da bi še naprej govorili »Pridite nazaj« in »Pridite vi k nam«, ni več časa čakati na to, kdo bo komu prvi padel v objem. Krivda je sad duha tistega davnega preteklega časa. Mi ne pripadamo več tistemu času. Da-

nes je svet ena sama vas in vsi smo iskalci enega Boga, zato moramo vsi skupaj stopiti na prag »hiše Gospodove« in s sklonjeno glavo skesano moliti: »Jezus Kristus, sin živega Boga, usmili se mene, grešnika. Pomagaj nam obnoviti tisto, kar so naši očetje razdrli.« »Sive eminence« bodo sicer ob tem popadale s konjev (prestolov, foteljev, pomembnih sedežev v prvih vrstah), a nič za to. Tako se je nekoč že zgodilo tudi nekomu na poti v Damask. Kasneje je ta postal velikan vere in prvi misijonar Kristusovega evangelija. »Njegovi« so ga takrat poslali preganjat »naše«, a srečanje s Kristusom ga je tako pretreslo, da je ostal med »našimi« in počasi obojim odpiral oči za Kristusovo skrivnost. Tako smo tudi mi, pogani, dobili svojega čisto pravega apostola. Jezus bi rekel: »Kdor ima ušesa za poslušanje, naj sliši!«

Kaj je po vašem mnenju povzročilo reformacijo?

Bog je samo eden, zato tudi samo ena in edina Cerkev. Vse težnje, tako konstruktivne kot destruktivne, morejo nastati samo znotraj te ene in edine Cerkve ter v kulturi, ki se je razvila okoli te ene in edine Cerkve. Zavedanje o potrebi po spremembah mišljenja in delovanja, to je zavedanje o potrebnosti spreobrnitve, more prebuditi samo Sveti Duh. Sveti Duh deluje v vseh udih Cerkve (v vseh vernikih) in vodi Cerkev. Zato smo dolžni prisluhniti drug drugemu in razločevati, kaj Duh govori Cerkvi po Cerkvi. Cerkev je rasla tako v številu kot po spoznanju in se je obdržala dve tisočletji prav zato, ker so njeni udje (vsi kristjani) zaznavali, v katero smer jih je vabil Duh in v katero jih je silil nasprotnik. Zmeraj so bili v Cerkvi možje in žene, ki so imeli karizmo razločevanja in bratskega opominjanja. Če jih okolica in odgovorni možje v Cerkvi utišajo, nujno pride do motenj v delovanju Cerkve. Boljše od utišanja drugače mislečih je *razločevanje*. Zdi se, da odgovorni možje šestnajstega stoletja niso imeli posluha za gibanje Duha med ljudstvom. Cerkveni vrh je očitno dosegel dno, kar je vodilo v nesrečo razkola. V protestantizmu se delimo in drobimo že petsto let, zato vem, kako je to boleče. Takrat so bili kmečki puntji in pojavi raznih alternativnih verskih praks (taufferji, flagelanti, štiftarji ter druga praznoverja) izrazi iskanja neke večje gotovosti odrešenja, kot jo je takrat oznanjala Cerkev. Praznoverja in odkloni so znamenja splošne bolehnosti družbe, predvsem pomanjkanja pravičnosti, tudi v Cerkvi. Martin Luter je bil samo eden v množici tistih, ki jih je nekaj vznemirjalo in dušilo. Med njimi so se obliko-

vala hotenja, ki jih je Luter ubesedil v 95 tezah. Te so bile namenjene predvsem nadaljnji razpravi za zaprtimi vrati, a je dokument po spletu okoliščin, žal prehitro, prišel v javnost. Mita o pribijanju tez na vrata stolnice študije niso potrdile.

Cerkev je občestvo vseh verujočih in je sestavljena po vzoru Svete Trojice. Eden in edini Bog obstaja v občestvu treh Oseb: Oče in Sin in Sveti Duh. Vsaka Oseba Sv. Trojice je v popolni harmoniji z drugima dvema Osebamama. V Bogu ni samovoljnih odločitev in dejanj. Tudi v Cerkvi ne bi smelo prihajati do samovoljnih odločitev in dejanj. Vsi smo Cerkev in vsi smo grešniki ter potrebni odrešenja. Odločilni sunek, ki je takrat zamajal edinost Cerkve, je vsekakor prišel od znotraj. Greh, duhovna naglušnost, domišljavost, pohlep, podrejanje Cerkve osebnim interesom, posvetna oblast, politika ... Vse to in še kaj drugega je takrat podrlo ravnovesje v družbi in v Cerkvi. Martin Luter je bil takrat morda povsem naključno v središču teh dogajanj. En sam človek gotovo ne more nositi krivde za tragedijo razkola, ki se ga nekateri veselijo, drugi pa se ob njem žalostijo.

V nevarnih časih za Cerkev smemo pričakovati, da voditelji prisluhnejo in pridejo pred ljudstvo s tehtnimi rešitvami zapletov. Ko se je Luter pojavil pred katoliškimi avtoritetami, so te zahtevale, naj svoje teze prekliče. Samo to. Luter sam takrat očitno ni mogel vsega ubesediti na način, da bi mu prisluhnili, in tako so ga v nekaj letih po objavi 95 tez ekskomunicirali. Sprožil pa se je plaz ločitev in proces drobljenja Cerkve, ki se še dandanes dogaja, in to še bolj pospešeno kot takrat. Po mnenju Petra Leitharta, predsednika *Theopolis Institute*, more Bog sicer iz vsakega slabega izvleči nekaj dobrega, saj »ustvarja in prenavlja svet z delitvijo in ponovnim združevanjem. Ustvarjal je z ločitvijo svetlobe in teme, zgornjih in spodnjih vodá, kopnega in morja. Ustvaril je Evo, tako da je 'prelomil' Adama. Vsak prerok, poslan Izraelu, je prišel z mečem. Tako Mojzes, Samuel, Elija in Elizej, Izaija, Jeremija kot Jezus so pozivali božje ljudstvo in ga dramili za Gospodovo besedo. Hkrati pa so vzbudili tudi nasprotovanja in sovraštvo tistih, ki so si zatiskali ušesa. Ločitve so se in se še bodo dogajale. Kadar začne Bog obnavljati svojo Cerkev, smemo pričakovati tudi ločitve.«¹ Avtorju teh misli težko

¹ Leithart, Peter. 2017. How the Reformation Failed. <https://theopolisinstitute.com/how-the-reformation-failed/> (pridobljeno 25. julija 2017).

pritrdim. Prepričan sem, da je boljša od delitve pot bratskega dialoga, ponižnosti in poslušnosti. Brez nepotrebne napuha bi lahko vsi prišli veliko dlje. Brez ponižnega pristopa pa je obnova edinosti neizvedljiva. Previdnost in celo strah pred tem, da bi zapadli napuhu, je bolj nujen kot pretirana čuječnost pred drobnimi zablodami.

Kateri so dobri in kateri slabi učinki reformacije za Cerkev in edinost kristjanov?

Neverujoči podporniki reformacije danes kot njen glavni pozitivni učinek izpostavljajo izum tiska, ki je omogočil, da je vernik prejel v roke svoje lastno Sveto pismo, da ga je smel sam brati in si ga sam razlagati. Vendar bi Gutenberg svoje bukve tiskal tudi brez Lutra. Tisk bi se prej ali slej pocenil in ljudje bi z malo zamude vseeno brali svoje lastne izvo-de Biblije. Poudarja se tudi pridobljena svoboda govora in mišljenja. To je res pomembno, a le tako dolgo, dokler ljudje govorimo in premišlju-jemo, »kar je resnično, kar je vzvišeno, kar je pravično, kar je čisto, kar je ljubeznivo, kar je častno, kar je količkaj krepostno in hvalevredno« (Flp 4,8).

Slaba stran posledic reformacije pa je nedvomno razkol, ki je zarezal globoko v edinost kristjanov. Peter Leithart tako trdi, da reformacija v resnici ni uspela. Reformatorji niso načrtovali ustanovitve ločenih Cerkev. Njihov cilj je bil reformirati celotno (latinsko) Cerkev. V tem jim je spodletelo. Cerkev 16. stoletja je bila sicer zelo vidna, predvsem njena moč in bogastvo ter družbeni položaj, bistvo Cerkve, to je občestvo svetih, pa je bilo zakrito. Če bi vstopili v neko cerkev v šestnajstem stoletju, bi videli duhovnika, ki opravlja bogoslužje, ne bi pa videli laikov, udeleženi v evharističnem obedu; če bi po drugi strani vstopili v neko reformirano cerkev, bi videli vernike uživati kruh in piti vino – svete, ki prejemajo svete reči. Občestvo svetih pri liturgičnem obedu je postalo vidno. A to še zastruje paradoks reformacije. Reformatorji so obudili evangelij ter poudarili edinost in katoliškost Cerkve kot implikacijo evangelija, kljub temu pa so za seboj pustili razdeljeno Cerkev. Zato reformacija *ni* uspela. Glavni vzrok za uničenje eklezialne edinosti tudi med protestantskimi cerkvami je v opustitvi tradicije. Ta problem se je pokazal že dvanajst let po Lutrovih 95 tezah ob pogovoru reformnih teologov v Marburgu. Po mnenju Josiaha Trenhama se je največji nespo-

razum zgodil prav na pogovoru v Marburgu leta 1529.² To srečanje je bilo načrtovano z namenom, da bi se protestantski teologi poenotili. Namesto tega se je zgodil najgloblji nesporazum med Lutrom in švicarskim reformatorjem Ulrichom Zwinglijem, in sicer zaradi razhajanja glede razumevanja evharistije. Luter je mislil, da je njegovo učenje o »konsubstanciaciji«³ pravičen nauk, ki izhaja iz Svetega pisma. Ni mogel razumeti, zakaj je bil Zwingli tako trmast in neposlušen »jasnemu nauku Pisma«. Marburški pogovori in protestantski nesporazum glede evharistije so razkrili največjo slabost protestantske doktrine *sola scriptura*. Pokazala se je namreč absurdnost zmote, da je Sveto pismo samo po sebi, brez tradicije, dovolj jasno v izjavah doktrine. Luter je to tudi sam začutil, ko je izjavil, da bi prej zaužil pravo kri skupaj s papežem kot pa zgolj vino s fanatiki. Izkušeni protestantski voditelji, kot so Carlstadt, Zwingli, Oecolampadius v Baslu in Bucer v Strasbourgu, so se odpovedali Lutrovemu nauku o zakramentih in cerkveni politiki. Neuspeh v Marburgu, ko se samo na podlagi Pisma niso mogli zediniti glede razumevanje evharistije in Pisma samega, se je v zgodovini protestantizma vedno znova ponavljal in povzročal ne samo razbijanje edinosti Cerkve, temveč tudi nadaljnjo drobitev protestantizma na tisoče denominacij.

Žal je edinost v protestantizmu marsikje zgolj v tem, da se v ničemer ne strinjamo. Kraljestvo, ki je tako sprto v sebi, ne more obstati, pravi že Jezus. Množica nasprotujočih si mnenj ustvarja zmedo. Sprevrženo tolmačenje načela *sola scriptura* se že dolgo kaže v tem, da si mora posamezen vernik sam – to naj bi bilo pod vodstvom Duha – izbrskati iz svoje Biblije vse skrivnosti krščanske vere.⁴ Ni vprašanja, na katero taki samouki in *zeloti* »z Biblijo v roki« ne bi mogli odgovoriti. Vendar so ti pridigarji velikokrat tudi nedosledni. Čeprav s prižnic prepričujejo vernike, da se Biblija sama razlaga, hkrati tiskajo milijonske naklade svojih zasebnih razlag. Kako uničujoče je to, najbolje povedo možje in žene,

² Citiral: Arakaki, Robert. 2017. How The Reformation Continue To Fail. <https://blogs.ancientfaith.com/orthodoxbridge/reformation-continues-fail/> (pridobljeno 24. oktobra 2017).

³ Nauk o nespremenljivosti snovi (kruha, vina) pri obhajilu.

⁴ Vodstvo Duha pri branju Svetega pisma je pogosto zgolj pobožna želja. Preprost človek si vodstvo Duha predstavlja kot lutkarjevo vodenje lutke na vrvici. V nekaterih primerih pride do izgube čuta osebne odgovornosti. Človek je lahko sam hitro prepričan, da je vse, kar počne, vodeno od Duha. Če z besedami ali dejanji drugim povzroči škodo, se ne obremenjuje, saj misli, da je orodje v božjih rokah.

ki so zaradi takega pristopa zapadli v antropomorfno verovanje in t. i. biblijski literalizem.⁵ To dvojje odpira vrata protestantskemu fundamentalizmu⁶ in številnim herezijam, ki jih je Cerkev na concilijih že davno zavrgla. Preprost in teološko nepoučen vernik nima druge možnosti, kot da se ravna po črki. Rezultat je porazen, posebno v ZDA, kjer je pravo zbirališče raznih verstev in herezij. Stanje ameriškega krščanstva je nekdo posrečeno opisal takole: »Toliko je sekt in verovanj, kolikor je glav; eden ne prizna krsta, drugi zavrača zakramente oltarja; spet tretji postavlja še neki drug svet med sedanjega in tistega ob sodnem dnevu; nekateri učijo, da Jezus Kristus ni Bog. Ni posameznika, pa naj je še tak klovn, ki ne bi trdil, da je navdihnjen od Duha in ki ne bi vsiljeval svojih blodenj in sanj kot preroštva.«⁷

David B. Barrett (Gordon-Conwell Theological Seminary) je kot anglikanski misijonar v Afriki štirideset let zbiral informacije o svetovnih verstvih. Osebnostno je obiskal večino izmed 238 ljudstev in teritorijev in je svoje ugotovitve objavil v 1699-stranski *World Christian Encyclopedia*. Samo v krščanstvu je naštel več kot 33.000 Cerkev, denominacij in ločin. To so podatki za leto 2000. V nekaterih dokumentih novejšega datuma sem zasledil številko 44.000 denominacij in ločin. V bistvu je zelo težko ugotoviti najbolj verjetno število denominacij, ker nimamo poenotene definicije pojmov *Cerkev, denominacija, ločina*. Večinoma se tolažimo, da smo vsi kristjani udje *ene Kristusove nevidne Cerkve*. Najnovejši podatki iz leta 2017 kažejo, da je danes že okoli 45.000 krščanskih denominacij.⁸ Skratka, praznik reformacije upravičeno praznuje le Evangeličanska (luteranska) cerkev. Vse druge skupnosti so nove zaplate na stari obleki.

Problematičnost nauka *sola scriptura* ali *samo Sveto pismo* je dobro razčlenil nekdanji nazaren⁹ John Whiteford, ki je takoj po študiju (Southern

⁵ Biblijski literalizem je dobesedna razlaga Svetega pisma.

⁶ Protestantski fundamentalizem je zajel veliko denominacij. Kadar slišimo, da je nekdo »bible christian« (biblijski kristjan) ali »evangelical« (evangelikalec, kar ni isto kot evangeličan) ali »born again« (znova rojen), imamo opravka s protestantskim fundamentalizmom.

⁷ Izrek je Lutrov, naveden v: Rumble, Leslie. 1976. *Bible Quizzes to A Street Preacher*. Rockford, Ill.: Tan Books, 22.

⁸ Movement, Lusanne. 2017. <https://www.lausanne.org/networks/issues/study-of-global-christianity#E1> (pridobljeno 28. oktobra 2017).

⁹ Nazareni so puritanska ločina, znana po tem, da zavrača služenje vojaščine, tudi za ceno dolgotrajnih zapornih kazni.

Nazarene Univesity, Bethany) prestopil v Pravoslavno cerkev.¹⁰ Po enoletnem raziskovanju Svetega pisma in zgodnjekrščanskih spisov je bil posvečen za pravoslavnega duhovnika. Edini koristen učinek reformacije je Tridentinski koncil, ki ga je reformacija nekako izsilila. Takrat je bil definitivno določen kanon Svetega pisma. Številne zamere do Cerkve so bile upoštevane in zgodile so se številne koristne preureditve. Začel se je proces *trajne reforme* in dandanes je zgodovinska Cerkev bolj reformirana od številnih protestantskih denominacij.

Ali je bila reformacija potrebna?

Robert Arakaki, nekdanji kalvinist in zdaj pravoslavni kristjan, je na spletni strani Orthodox-Reformed Bridge objavil: »Ker se približujemo petstoti obletnici protestantizma, bi se bilo dobro vprašati naslednje: Ali je bila reformacija potrebna? Da bi odgovorili na to vprašanje, moramo najprej razumeti, kaj je sprožilo reformacijo.

Reforma kot naravna rast Cerkve je pričakovana in dobrodošla. Reformacija kot razkol ne more biti uspeh, razen za tiste, ki jim je Cerkev kot moralna avtoriteta ovira za njihovo brezbožnost (gl. Ps 73) in jo zato želijo onesposobiti. Treba se je otresti okostenelosti, a se pri tem izogniti razdejanju. Kristjani se moramo naučiti ravnati s Cerkvijo kakor z golobčkom: previdno, da je ne zadušimo, in dovolj trdno, da ne uide izpod nadzora.

Reformacijo je v bistvu sprožil spor okoli odpustkov in razumevanja Pavlovega nauka opravičenja po veri. Prodaja odpustkov je temeljila na zahodni srednjeveški teoriji o Cerkvi kot zakladnici zaslug in moči ključev. S 95 tezami je Luter postavil pod vprašaj prakso prodaje odpustkov. Papež Frančišek je ob obisku Švedske 30. oktobra 2016 dejal, da je bil Luter »inteligenten človek, ki je bil upravičeno razburjen zaradi korupcije, posvetnosti, pohlepa in želje po oblasti, ki je obstajala v takratni

¹⁰ Whiteford, John. 2010. In the Vanity of Their Minds. [Http://orthodoxinfo.com/inquirers/tca_solascriptura.aspx](http://orthodoxinfo.com/inquirers/tca_solascriptura.aspx) (pridobljeno 18. oktobra 2010). Za nadaljnje raziskovanje problematike *sola scriptura* priporočam članek, ki ga je objavil James Akin, konvertit iz Prezbitarijske v Katoliško cerkev. V svojem članku »The Practical Problems of Sola Scriptura« zelo dobro utemelji, zakaj *sola scriptura* ni bila v Božjem načrtu: <http://www.cin.org/users/james/files/practicl.htm> (pridobljeno 28. oktobra 2017).

Katoliški cerkvi.«¹¹ Luter se je spopadel z odpustki in s takratnim razumevanjem soteriologije, Kalvin pa z odnosom do podob (ikon), ki naj bi ovirale »duhovno čaščenje«. Njegovi argumenti niso imeli prave teološke teže, saj je Janez Damaščan klasično obrambo ikon utemeljil na Kristusovem utelešenju in na biblijski osnovi uporabe podob v Stari zavezi.¹² Njegova naslednja tarča je bilo liturgično bogočastje. Po Kalvinu pravo bogočastje ni liturgično, pač pa zadostuje zgolj branje Svetega pisma in njegova pravilna razlaga. Iz te dihotomije izhaja protestantski poudarek na pridigi ter omalovaževanje telesnih vidikov čaščenja, kot so priklon, prostracija, procesija, sveče, kadilo. Nimamo dokaza, da je bilo zgodnje krščansko bogoslužje zajeto zgolj v dihotomiji razum/telo. Namesto tega zgodovinska Cerkev ohranja oba pristopa. Zaveda se namreč, da simbolna in obredna dejanja v liturgiji pomagajo bolje razumeti Sveto pismo.

V nadaljnjih razpravah se je pozornost usmerila na področje soteriologije ali nauka o odrešenju kot enega ključnih teoloških področij za začetek reformacije. Z zahtevo po vrnitvi k evangeliju so protestantski reformatorji vpeljali veliko bolj ozko razumevanje evangelija. Sprožili so debato o opravičenju po veri in to povzdignili v neke vrste dogmo. Zgodnja Cerkev je sicer »dogmatizirala« kristologijo, hkrati pa je ostala fleksibilna glede načina, kako nas Kristus odrešuje.¹³ Preko lastnih izkušenj sem prišel do spoznanja, da se protestantje pretirano ukvarjamo s podrobnostmi. Primer: grešnik se lahko reši samo po božji milosti (*sola gratia*). To lahko izrazimo s preprosto formulo: odrešenje = milost plus nič. Učitelji različnih denominacij pa odrešenje pogojujejo z nešteto podrobnostmi. Pot odrešenja je najbolj podobna prehodu skozi labirint, ki ima sicer en vhod – to je Kristus – a tisoče izhodov. Kakor če bi se Bog z grešnikom igral skrivalnice. Milosti odrešenja si namreč deležen, le če ugameš, pri katerem izmed mnogih izhodov te čaka tvoj dar. Tako se *sola gratia* prelevi v *sola gratia* + *pravi biblijski nauk*. Na izbiro je

¹¹ Pulella, Philip in Annabella Pultz Nielsen. 2016. [Http://www.reuters.com/article/us-pope-sweden/pope-in-sweden-says-reformation-had-positive-aspects-idUSKBN12V005](http://www.reuters.com/article/us-pope-sweden/pope-in-sweden-says-reformation-had-positive-aspects-idUSKBN12V005) (pridobljeno 20. oktobra 2017).

¹² Glej Arakakijevo kritiko Kalvinovega pogleda na ikone. 2011. Calvin Versus the Icon. [Https://blogs.ancientfaith.com/orthodoxbridge/calvin-versus-the-icon/](https://blogs.ancientfaith.com/orthodoxbridge/calvin-versus-the-icon/) (pridobljeno 20. oktobra 2017).

¹³ Več: Reid, J. K. S., ed. 1954. *Calvin: Theological Treatises*. The Library of Christian Classics. Ichthus Edition. Philadelphia: The Westminster Press.

toliko naukov, kolikor je bralcev *scripture*. Vsaka inačica reformacije ima svoj edinozveličavni nauk. Kalvinizem ima enostavnejšo rešitev. Bog naj bi že pred stvarjenjem sveta določil (predestiniral), kdo bo odrešen in kdo pogubljen. Spet drugi odrešenje pogojujejo z dodatnimi zapovedmi in prepovedmi glede prehranjevanja, oblačenja ter spolnosti med možem in ženo. Teh nesmislov je preveč, da bi jih mogli tu naštevati. Zato mora vernik celo življenje zbirati indice in preverjati, ali je na pravi poti. Preverjati mora vsak korak, vsako dejanje, vsako odločitev – ali je vse tako, kot Bog želi od mene? Prostora za veselje do življenja v takem stanju ni. Sta samo stiska in skrb, da bi nekako uganil, kam in kako, da bi se nekako rešil.

Velik problem je od nekdaj tudi izobrazba pridigarjev. Čeprav se marsikateri pridigar pohvali z akademskim nazivom, je resnično teološko izobraženih veliko manj. Kolikor manjša je denominacija, v kateri pridigar služi, toliko slabša je njegova teološka izobrazba. Zelo veliko skupin izobrazbo zavrača, ker naj bi uničevala vero in vodila v napuh. Menim, da ozka izobrazba, ki jo voditelj pridobi zgolj v krogu lastne denominacije, ni zadostna in enakovredna klasični teološki izobrazbi. V tem primeru skoraj ne moremo govoriti o teologiji, kvečjemu o ideologiji. *Sola scriptura* se je med takimi »teologij« razvila v *bibliolatrijo* in *litalizem*. V tem kontekstu je nastal spekter protestantskih gibanj in ločin, znanih kot *neoreformacija*. O uničujočih posledicah litalizma, biblizma in bibliolatrije najbolj suvereno govorijo nekdanji pripadniki neoreformacije. Dejstvo je, da so neuki predikanti sebe in svoje poslušalce zavedli v hude zmote in strahove ter povsem izkrivljene podobe Boga.¹⁴ Rezultat je veliko število duševnih motenj. Svetovna agencija WHO naj bi na seznam bolezni vključila t. i. sindrom religijske travme (*religious trauma syndrome*).¹⁵ Gre za izredno mučno čustveno ranjenost, ki je zgolj čas ne

¹⁴ Kolikor je različnih naukov, toliko je tudi subjektivnih predstav o Bogu. Dva primera takih pridig: pridiga In the hands of angry God Johnatana Edwardsa (https://en.wikipedia.org/wiki/Sinners_in_the_Hands_of_an_Angry_God) in Turn or burn slavnega baptističnega pridigarja Spurgeona (<http://www.chapellibrary.org/book/tobu/turn-or-burn>; pridobljeno 20. oktobra 2017).

¹⁵ Gl. Winell, Marlene (avtorica knjige *Trusting Doubt*). 2013. <https://valerietarico.com/2013/03/26/religious-trauma-syndrome-is-it-real/> (pridobljeno 20. oktobra 2017).

pozdravi.¹⁶ Vernik neoreformacije – zasebne dobesedne razlage Pisma = krščanskega fundamentalizma – je konstantno izpostavljen najbolj črnim scenarijem. Najbolj priljubljene teme so drugi Kristusov prihod, ar-magedonska bitka, vnebovzetje zveličanih, antikrist, predestinacija ipd. Na ta način naredijo taki pridigarji »ozko pot, ki vodi v večno življenje«, še bolj ozko. To je bil od nekdanj skoraj nezmotljiv pokazatelj, da gre za krivoverca in krivoverje. Svetovni splet je poln pričevanj obupanih vernikov, ki so ali so bili v brezizhodni situaciji. Svoje vere ne morejo uskladiti z realnostjo, a bojijo se izstopiti. Zato je toliko *prestopov* vernikov iz ene denominacije v drugo. Kdor pa *izstopi*, se znajde na »nikogaršnji zemlji«. Skupnost se jih odpove in jih ignorira, kar povzroči dodatno trpljenje. To kaže, da je taka skupnost sekta v najslabšem pomenu besede. Vernik trpi še večji strah, ker misli, da ga je Bog zapustil. Tudi če se veri odpove, se ne more znebiti fundamentalistične miselnosti. Ker je naščuvan proti Katoliški cerkvi, ki jo imajo pristranski pridigarji in teologi ameriških protestantskih ločin kar za »hotnico babilonsko«, si odpadnik ne upa vrniti se ali prestopiti v Katoliško cerkev.¹⁷ Tako sta se tudi *sola gratia* in *sola fide* prelevila v nočno moro. S prižnic in v literaturi je *gratia* namreč zelo pogojena; prav tako je hudo zamegljen pojem vere. Le kdor ima srečo, da pri študiju teologije naleti na cerkvene Očete, lahko začne spoznavati lepoto evangelija. Navadno konča v Katoliški ali Pravoslavni cerkvi. Iz izkušenj vem in pred Kristusom pričujem, da lahko takim ranjencem k ozdravitvi pripomore samo vera Očetov. Z njihovimi razlagami Pisma je mogoče pregnati strahove in se vrniti v občestvo verujočih. Kogar rani zmota, tega more ozdraviti samo resnica.

Kaj lahko storimo, da bi končali zahodni cerkveni razkol?

Zdi se, da je papež Frančišek kljub splošni razpetosti med »naše in vaše« edini zmožen in upravičen storiti korak k dialogu in spravi. Marsikoga je

¹⁶ Priporočam branje doktorske teze Karen Heather Ross z naslovom *Losing Faith in Fundamentalist Christianity: An Interpretative Phenomenological Analysis* na spletnem naslovu <https://scholar.google.si/> (pridobljeno 3. februarja 2017).

¹⁷ Za prvega med antikataliki štejejo Davida Hunta. Hunt je napisal vrsto knjig z antikatališko vsebino. Najbolj odmevna je *A Woman Rides the Beast*. Sicer pa ima vsaka denominacija »apologetsko službo«, ki svoje pripadnike svari pred Katoliško cerkvijo, z enako ihto pa tudi pred vsemi drugimi protestantskimi denominacijami. Prav taki nespravljivost in neednost najbolj glasno govorita, da reformacija ni dokončna pot Cerkve.

presenetil z odločitvijo, da se udeleži ekumenskega bogoslužja v Lundu na Švedskem. Bogoslužje je potekalo v katedrali, ki so jo evangeličani zaplenili katoličanom, ko je v 16. stoletju luteranstvo postalo državna vera. S papežem sta vodila bogoslužje predsednik Svetovne luteranske zveze škof Munib Younan in generalni sekretar Zveze Martin Junge.¹⁸

Papeževa izjava je bila všeč marsikomu: »Tudi mi moramo z ljubeznijo in iskrenostjo gledati v svojo preteklost, prepoznati napako in iskati odpuščenje, kajti samo Bog je naš sodnik.« Druga dobro sprejeta izjava je bila: »S spoštovanjem priznavamo, da je reformacija pripomogla v Katoliški cerkvi k večji osredotočenosti cerkvenega življenja na Sveto pismo.«

Papežovo potovanje na Švedsko je bilo zelo smiselno dejanje. Z vseh strani se namreč slišijo zahteve, naj se razkol konča. Teolog Hans Küng je temu prizadevanju posvetil vse svoje življenje. Najmočnejša spodbuda prihaja prav iz Nemčije. Bilo je zelo razveseljivo, da sta predsednik protestantskih cerkva v Nemčiji škof Heinrich Bedford-Strohm in predsednik nemške katoliške škofovske konference kardinal Reinhard Marx ob jubileju reformacije skupaj uradno obiskala papeža Frančiška. Papež je govoril o »že usklajeni raznolikosti«. Rekel je, da zelo ceni duhovne in teološke darove, ki nam jih je dala reformacija, in da bi storil vse, kar je mogoče, da se premagajo ovire, ki še obstajajo.¹⁹ Že v septembru 2016 sta škof Bedford-Strohm in kardinal Marx predstavila svojo skupno izjavo pod naslovom *Healing Memories – Bearing Witness to Christ*.²⁰ Po petih stoletjih obsojanja in medsebojnega zadajanja ran sta obe vodilni Cerkvi v Nemčiji izjavili, da nameravata praznovati obletnico reformacije skupaj kot »praznik Jezusa Kristusa«. Nadaljnja ključna točka v spominskem procesu je bila osrednja služba kesanja in sprave, ki

¹⁸ Scrutton, Alistair. 2016. Into the heart of godlessness, Pope Francis heads for Sweden. <https://www.reuters.com/article/us-pope-sweden/into-the-heart-of-godlessness-pope-francis-heads-for-sweden-idUSKCN12R1TG> (pridobljeno 25. julija 2017).

¹⁹ Küng, Hans. 2017. 500 years after the Reformation: End the schism! <https://www.ncronline.org/news/500-years-after-reformation-end-schism> (pridobljeno 2. avgusta 2017).

²⁰ Küng, Hans. 2017. 500 years after the Reformation: End the schism! <https://www.ncronline.org/news/500-years-after-reformation-end-schism> (pridobljeno 2. avgusta 2017).

sta jo Svet protestantskih Cerkva in konferenca katoliških škofov skupaj obhajala 11. marca 2017 v Hildesheimu.

Že velikokrat smo slišali izjave uradnega Vatikana o nameri in predlogih za obžalovanje in spravo. Ekumensko prizadevni kristjani želijo nazadnje videti dejanja. Na žalost skupna izjava ne omenja mrtve točke, ki obstaja v obeh cerkvenih hierarhijah glede odločilnih vprašanj, ter ne upošteva dejstva, da se v mnogih protestantskih in katoliških skupnostih ekumenizem odvija že predolgo. Za te skupnosti vzajemno priznavanje duhovništva in evharistična gostoljubnost nista več problem. Cerkevni voditelji pogosto zaostajajo daleč za njimi. Če voditelji ne bodo premagali še preostalih ovir, bodo morali sami nositi odgovornost pred Bogom in verujočimi. Na svetovnem spletu najdemo vedno več člankov, ki pozivajo k odpravi razkola.²¹

Pridigar v meni poziva brate: Duh časa, v katerem živimo, je Cerкви neprijazen. Možje in gospodje, ne hranimo ga z našo vzvišenostjo, kajti ni vzvišenosti, ki ji ne bo treba končno upogniti kolen pred Jezusom Kristusom. Vsi smo grešni in potrebni usmiljenja, vsi smo ljubljene in vsi odrešeni. Božje poti so prevzvišene, da bi lahko drug drugemu sodili zaradi lastnih strahov in nezaupanja. Zapijmo Visoko pesem, pesem o ljubezni. Kdor ne more ljubiti, je še v skrajni temi.

Pastor Izet Veladžić, Koper

²¹ Sherwood, Harriet. 2016. After 500 years of schism, will the rift of the Reformation finally be healed? Pope Francis is beginning a year of events to herald growing cooperation between Protestants and Catholics. <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/29/reformation-luther-pope-francis-catholics> (pridobljeno 2. avgusta 2017).